

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, підприємництва
та готельно-ресторанної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Соціальна відповідальність бізнесу
<p>Професор</p> 	<p>Марина СЕМИКІНА доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи</p>
Контактний тел.	+38(099)345-93-65
E-mail:	SemikinaMV@i.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	<p>Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 3. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2023-2024.</p>
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua, у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.</p>
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» є засвоєння здобувачами сучасних знань з теорії і практики соціальної відповідальності, відповідних професійних компетенцій в контексті відповідальності за дії й учинки перед суспільством і його інститутами.

Завдання дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» спрямовані на формування у здобувачів знань, умінь та навичок щодо:

- розуміння ключових положень теорій і концепцій щодо взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства;
- оволодіння основами аналізу та розв'язання теоретичних і практичних проблемних питань поглиблення асиметрії економічного та соціального розвитку, їх деформованого сприйняття багатьма представниками бізнесу;
- з'ясування потреби оцінювання дієвості корпоративної соціальної відповідальності для визначення напрямів підвищення її ефективності;
- ознайомлення з методами пошуку шляхів вирішення проблем послаблення соціокультурних та моральних цінностей соціальної діяльності з боку суб'єктів підприємництва, що загрожує безпеці (економічній, соціальній, екологічній, політичній, військовій).

2. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність працювати в команді.

Здатність до активних комунікацій з фахівцями, експертами, керівниками всіх рівнів з питань імплементації інституту соціальної відповідальності у діяльність бізнесу:

Здатність обирати та впроваджувати на практиці управлінські технології у сфері соціальної відповідальності бізнесу, сприяння волонтерської діяльності під час війни, критично оцінювати отримані результати, обґрунтовувати, захищати прийняті управлінські рішення.

Програмні результати навчання:

знати:

- теоретичні основи соціальної відповідальності бізнесу;
- способи та процедури контролю за рівнем впровадження соціальної відповідальності у практику функціонування бізнесу;
- розуміти тенденції розвитку соціальної відповідальності в Україні, її недоліки, наслідки для соціальної, економічної, екологічної, воєнної безпеки держави.

вміти:

- розробляти та запроваджувати у практичну діяльність бізнесу концепції та моделі корпоративної соціальної відповідальності;
- обирати прийнятні програми корпоративної соціальної відповідальності;
- обґрунтовувати рекомендації, проекти з підвищення внутрішньої і зовнішньої соціальної відповідальності підприємства, що сприятимуть збалансованому соціально-економічному розвитку;
- готувати пропозиції щодо активізації соціальної взаємодії бізнесу і суспільства.

набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію з фахівцями, відстоювати розроблені ідеї, пропозиції в контексті соціальної відповідальності;
- готувати презентацію власних розробок з вільним використанням державної мови, аргументацією своєї позиції щодо прояву соціально відповідальної поведінки бізнесу, зокрема в умовах воєнного стану.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральноросійському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до Положення про організацію освітнього процесу, Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО, Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу

Тема 1. Соціальна відповідальність як стратегія збалансованого розвитку

Сучасна філософія соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність як система. Суб'єкти та ступені соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, бізнесу, держави та інститутів громадянського суспільства

Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Сутність і складники соціальної відповідальності людини, її значення в забезпеченні стійкої позитивної динаміки. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства. Соціальна держава як провідний суб'єкт соціальної відповідальності.

Змістовий модуль 2. Основи корпоративної соціальної відповідальності

Тема 3. Корпоративна соціальна відповідальність: організаційно- правове забезпечення

Сутність і значення корпоративної соціальної відповідальності. Інституціональне забезпечення соціальної відповідальності: міжнародний формат і проблеми вітчизняної практики. Організаційно-управлінські механізми імплементації корпоративної соціальної відповідальності у систему управління організацією.

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі стратегічного управління організацією

Комплексна модель управління соціальною відповідальністю організації. Взаємозв'язок соціально відповідальної поведінки і стратегії розвитку організації. Корпоративна соціальна відповідальність у стратегічному управлінні людськими ресурсами. Узгодження інноваційної політики організації з принципами соціальної відповідальності. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в умовах воєнного стану.

Змістовий модуль 3. Прояв соціальної відповідальності бізнесу у різних сферах та напрямках діяльності.

Тема 5. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері формування та розвитку персоналу

Соціальна відповідальність підприємства у процесі професійного добору персоналу. Працевлаштування та адаптація нових працівників на засадах соціальної відповідальності. Особистісний та професійний розвиток персоналу в контексті формування соціально відповідального бізнесу. Дотримання принципів законності, соціальної справедливості та етики під час звільнення працівників.

Тема 6. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері компенсаційної політики

Дотримання базових принципів соціальної відповідальності у процесі формування компенсаційної політики. Сучасні підходи до проектування складових компенсаційного пакету в контексті реалізації принципів соціальної відповідальності. Соціальний пакет як складова програми соціальної відповідальності.

Тема 7. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері кадрової безпеки

Сутність і основні складові кадрової безпеки. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці та промислової безпеки. Соціальна відповідальність підприємства у сфері інтелектуальної

та інформаційної безпеки. Відповідальність працівника в системі кадрової безпеки.

Тема 8. Корпоративна культура соціально відповідальної організації

Взаємозв'язок корпоративної культури і соціальної відповідальності організації. Система корпоративних цінностей. Упровадження цінностей соціальної відповідальності в корпоративну культуру. Роль корпоративної культури в забезпеченні стратегічної стійкості підприємства. Управлінський вплив корпоративної соціальної відповідальності на формування, збереження та розвиток корпоративної культури організації.

Тема 9. Соціально відповідальна взаємодія бізнесу із зовнішніми заінтересованими сторонами (стейкхолдерами)

Теорія заінтересованих сторін та її використання. Зовнішнє середовище корпоративної соціальної відповідальності. Взаємодія зі споживачами на засадах соціальної відповідальності. Добросовісна ділова практика та соціально відповідальне примноження нематеріальних активів.

Тема 10. Соціальна відповідальність бізнесу у сфері зайнятості

Сутність соціальної відповідальності у сфері зайнятості. Збалансування інтересів партнерів сфери зайнятості в контексті їх соціальної відповідальності. Напрями відповідальності соціальних партнерів за рівень зайнятості населення регіону, їх специфіка в умовах воєнного стану.

Тема 11. Екологічний напрям соціальної відповідальності бізнесу.

Сутність, функції та рівні екологічної відповідальності. Екологічна відповідальність як суспільна ідея і практика цивілізованих країн. Корпоративна екологічна відповідальність. Екологічна відповідальність громадян.

Тема 12. Соціальне інвестування бізнесу.

Сутність і види соціального інвестування. Держава як соціальний інвестор. Основні характеристики соціального інвестування підприємств. Соціальне інвестування громадських організацій. Основні напрями активізації соціальних інвестицій. Підтримка бізнесу державою в умовах викликів та загроз. Релокація бізнесу в умовах воєнного стану.

Тема 13. Соціальне партнерство як інститут формування та розвитку соціальної відповідальності

Гармонізація інтересів сторін соціально-трудових відносин на принципах соціального партнерства. Консолідована соціальна відповідальність як вияв сучасного рівня соціального партнерства. Форми соціального партнерства та їх вплив на розвиток соціально відповідальної діяльності. Колективний договір у системі формування соціальної відповідальності. Роль соціальної взаємодії в умовах воєнного стану.

Тема 14. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні

Формування ідеології та культури соціальної відповідальності бізнесу. Організаторська роль держави у розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Активізація діяльності підприємців-роботодавців щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Цінності соціальної відповідальності та європейський вибір України. Цінності волонтерства у розвитку соціальної відповідальності бізнесу в умовах воєнного стану.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне

опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

1. Shulha O., Kostyshyna T., Semykina M., Katan L., Smirnova H. Modeling of Social Risks in the Labor Sphere (2021) Risk and Financial Management. 2021, 14(10), 488. <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/10/488/htm> (**Web of Science**)
2. Natalia V. Trusova, Maryna V. Semykina, Oleksandra S. Gumeniuk. Labor force transit in the migration system: changes and reproduction of social-labor relations. Acta geographica universitatis comenianaе. Vol. 66, 2022, No. 2, pp. 203-232. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57226286373> (**Scopus**)
3. Букреєва Д., Денисенко К. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. Економіка та суспільство. 2022 (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>
4. Бурий Є. П., Жалдак Г. П. Корпоративна соціальна відповідальність в умовах війни. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: IV Міжнародна науково-практична конференція. 2023. С.23-24. <http://confmanagement.kpi.ua/proc/issue/view/16699>
5. Васильців, Т. Г., Васильців, Г. В. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, науки та громадськості. *Підприємництво і торгівля*. 2022. № 33. 31-38. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2022-33-04>
6. Економіка праці та соціально-трудова відносини: практикум. Навчальний посібник / М.В. Семикіна, М.В. Бугасва, Л.Д. Запірченко та ін. За наук. ред. Семикіної М.В. – Кропивницький. 2020. 224 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9588>
7. Іванієнко В. В., Шипова Д. А. Корпоративна соціальна відповідальність міжнародного підприємництва. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 1 (34). С. 102-115.
8. Мотиваційні механізми розвитку економіки на етапі євроінтеграції: колективна монографія / М.В. Семикіна, С.Д. Лучик, Л.Д. Запірченко та ін. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 281 с.
9. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.
10. Семикіна М., Дмитришин Б., Савеленко Г., Коваль Л. Оцінка мотиваційної ролі корпоративної культури підприємства в контексті соціальної відповідальності. *Академічні візії*. 2023. Вип.28. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/958>
11. Економіка праці та соціально-трудова відносини: практикум. Навчальний посібник / М.В. Семикіна, М.В. Бугасва, Л.Д. Запірченко та ін. За наук. ред. д.е.н., проф. Семикіної М.В. – Кропивницький: видавець Лисенко В.Ф., 2020. 224 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9588>
12. Семикіна М.В., Смугчак З.В., Пасека С.Р. Сучасна теорія соціально-трудова відносин: курс лекцій. Навчальний посібник для студентів та аспірантів економічних спеціальностей закладів вищої освіти – Кропивницький: видавець Лисенко В.Ф., 2020. – 236 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10307/1/STV.pdf>
13. Семикіна М.В., Семикіна А.В., Мельнік А.В. Людський капітал регіону: небезпека

кадрових катастроф. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету, 2018. Вип.33. С. 87-95. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/Zbirnik_33_2018_Zagaln.pdf

14. Семикіна М. В., Дудко С. В. Аспекти якості професійної підготовки фахівців з позицій соціальної відповідальності бізнесу. Conference Proceedings of the 5th International Scientific Conference Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy (October 26-29, 2017). Opole, Poland, 2017. С. 180-181.

15. Професійний розвиток персоналу підприємств в системі мотиваційного менеджменту: колективна монографія / М.В. Семикіна, С.В. Дудко, А.А. Орлова та ін. Кропивницький: КОД, 2021. 440 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10935>

16. Семикіна М.В., Запірченко Л.Д., Семикіна А.В. Розвиток ринків праці України та ЄС: специфіка молодіжної зайнятості. *Академічні візії*. 2023. № 17 (23). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/398>

17. Серікова О. М. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни в Україні: національний і глобальний виміри. *Бізнес Інформ*. № 6. 2022. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2022-6_0-pages-94_100.pdf

18. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект. Монографія: за наук. ред. А. Я. Кузнецової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с.

19. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. К.:КНЕУ. 2012. 501с.

20. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. К. : КНЕУ, 2015. 519 с.

21. Стойко І., Шерстюк Р., Долубовская О. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні у воєнний і післявоєнний період *Соціально- економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 2 (27). С. 93-106. <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22siiipp.pdf>

22. Бізнес для соціальної відповідальності (Business for Social Responsibility): [Електронний ресурс] – Режим доступу: - <http://www.bsr.org>.

23. Бізнес і Права людини (Business and Human Rights): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.business-humanrights.org>.

24. Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org.ua>.

25. Глобальний сервіс розповсюдження новин присвячений питанням КСВ (CSR wire is a news wireservedevotedsolelyto CSR issues. CSR wire): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csrwire.com>.

26. Глобальний стандарт КСВ, створений для потреб організацій всіх типів та розмірів (The Good Corporation is a global standard of corporate social responsibility designed to address the needs of all types and sizes of organisation). The Good Corporation): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.goodcorporation.com>.

27. Глобальні принципи Селлівана з соціальної відповідальності (Global Sullivan Principles of Social Responsibility): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.globalsullivanprinciples.org>.

28. Європейська асоціація етики бізнесу (European Business Ethics Network – EBEN): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eben-net.org>.

29. Європейська корпоративна відповідальність

(Corporate Social Responsibility Europe): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cseurope.org>.

30. Європейська мережа бізнес-етики (European Business Ethics Network (EBEN): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eben.org>.

31. Ініціатива Глобальної звітності (Global Reporting Initiative): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.globalreporting.org>.

32. Офіс ООН в Україні, Соціальна відповідальність українського бізнесу. результати опитування. RL: http://pmguinfo.dp.ua/images/documents/korp_otnosheniya/soc_otvetstvennost.pdf

7. Інформаційні ресурси

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws> – Законодавство України.
- <http://www.nbuv.gov.ua> - Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
- <http://www.ukrstat.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби статистики України (Праця в Україні; Доходи і рівень життя населення України; Регіональний людський розвиток; Соціальні індикатори життя населення та ін.)

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи. Протокол №1 від «29» серпня 2023 р.